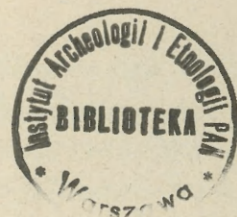

Q III 353

CZCIGODNEMU PANU
PROF. DR. LUBOROWI NIEDERLEMU
KU UCZCZENIU
SZEŚCZDZIESIĄTEJ ROCZNICY JEGO URODZIN
ROCZNIK NINIEJSZY POŚWIĘCA - - REDAKCJA

Akc. 291/93 d.
03.12.93

WROKU 1925 minęło lat 60 od urodzenia się najwybitniejszego dziś znawcy dawnej Słowiańszczyzny, autora pomnikowych „Starożytności Słowiańskich“. Rocznicę tę pragniemy uczcić ze swej strony, poświęcając dostojnemu Jubilatowi niniejszy zeszyt „Przeglądu Archeologicznego“, aczkolwiek skromny rozmiarami i wydany z opóźnieniem. ~~~~~

PROF. LUBOR NIEDERLE urodził się 20 września 1865 w mieście Klatovy jako syn wybitnego filologa klasycznego Jindřicha Niederlego. Po ukończeniu nauk gimnazjalnych studjował w uniwersytecie praskim filologję klasyczną oraz historję sztuki. Uzyskawszy doktorat poświęcił się studjom antropologii, etnografji i archeologii przedhistorycznej, słuchając w Monachjum prof. Rankego oraz prof. Manouvriera w Paryżu. Za zachęcią prof. Masaryka, dzisiejszego prezydenta Czechosłowacji, habilitował się Jubilat w r. 1891 w uniwersytecie czeskim w Pradze z archeologii przedhistorycznej i etnologji. Od samego początku swej kariery naukowej zwracał Jubilat baczną uwagę na wszystkie sprawy i zagadnienia słowiańskie. Interesowała go kultura materialna ludów słowiańskich, żywo zajmowała go przeszłość przedhistoryczna Słowiańszczyzny, zaciekawiały go problemy antropologii a nawet statystyka i rozmieszczenie Słowian dzisiejszych. Te wszechstronne zainteresowania w związku z przygotowaniem jego filologicznem umożliwiły mu podjęcie ogromnego zadania, przerastającego — zdawałoby się — siły jednego człowieka, mianowicie przedstawienie całokształtu dziejów i kultury dawnej Słowiańszczyzny. Zanim wszakże Jubilat przystąpił do tej pracy, która wypełniła Mu pełne 25 lat życia, przygotowywał się do swego późniejszego zadania przez szereg studjów, poświęconych zagadnieniom antropologicznym, etnograficznym, historycznym i prehistorycznym. Już jedna z pierwszych jego prac p. t. *Nástin dějin anthropologie* (zarys dziejów antropologii) wydana w r. 1889, w 24 r. życia, pozyskała mu znaczny rozgłos i była nawet tłumaczona — po uzupełnieniu przez autora — na język polski (*Wiśła t. IV*). Duże uznanie zjednała mu też książka p. t. *Lidstvo v době předhistorické se zvláštнім zřetelem na země slovanské* (*Ludzkość w czasach przedhistorycznych z szczególnem uwzględnieniem ziem słowiańskich*) wydana w latach 1893—94 i tłumaczona przez Ksawerego Chamca na język polski (*Światowit t. II—VI*), a przez Wołkowa na język rosyjski (1898). W r. 1895 wziął NIEDERLE wybitny udział w przygotowaniu i opracowaniu naukowem czesko-słowackiej wystawy etnograficznej w Pradze. W r. 1891 założył wspólnie z prof. Zibertem poważne czasopismo etnograficzne „*Cesky Lid*“ którego przez szereg lat był współredaktorem, a od r. 1898—1902 wydawał czasopismo „*Věstnik slovanských starožitostí*“. W dziedzinie prehistorji zwrócił Jubilat wczesnie uwagę uczonego świata — pomijając wspomnianą wyżej książkę — przedewszystkiem świetnym artykułem w języku niemieckim p. t. *Bemerkungen zu einigen Charakteristiken der altslavischen Gräber* (*Mitt. der Anthrop. Ges. Wiedeń r. XXIV 1894*), gdzie podkreślił znaczenie kabłączków skroniowych jako cechy wyróżniającej groby Słowian wczesnohistorycznych. W dwa lata później wydał Jubilat cenną pracę „*O původu Slovanů* (*O pochodzeniu Słowian*), gdzie w prze-

ciwstawieniu do Piča, poszukującego najstarszych siedzib Słowian nad Dunajem, umieścić prakolebkę ich w krajach położonych na północ od Karpat. Praca ta wywołała ogromne zainteresowanie, czego wyrazem było około 20 recenzji i sprawozdań oraz bardzo ożywiona dyskusja na temat poruszonych w niej zagadnień. Duże zaciekawienie obudziły też prace NIEDERLEGO, omawiające hipotezę Peiskera o odwiecznym rzekomo niewolnictwie Słowian u plemion germańskich i turko-tatarskich, której się Jubilat stanowczo i skutecznie przeciwstawił. Chwile wolne od licznych zajęć naukowych oraz działalności pedagogicznej w uniwersytecie, gdzie w r. 1898 został profesorem nadzwyczajnym, zużywał Jubilat na przygotowania głównej pracy swego życia „Starożytności Słowiańskich“, których pierwszy tom ukazał się w r. 1902, ostatni zaś, jedenasty z rzędu, przed kilku miesiącami. Dzieło to podzielone na część historyczną i kulturalną, daje całokształt wiadomości o Słowiańszczyźnie przeddziejowej i na długie lata pozostanie podstawą i punktem wyjścia dla wszelkich dalszych studjów w tej dziedzinie. Jest to prawdziwa kopalnia wiadomości, świadcząca zarówno o niezmiordowanej energii jak o ogromnej erudycji i wielkim krytycyzmie autora. Praca ta, która zyskała mu profesurę zwyczajną (w r. 1904), oraz członkostwo całego szeregu towarzystw naukowych i akademij, jest prawdziwą chlubą nauki czeskiej i słowiańskiej. Wśród pracy nad tem dziełem monumentalnym nie zaniedbywał NIEDERLE badań nad pradziejami kraju, o czym świadczy wydanie w r. 1910 wspólnie z Buchtelą podręcznika prehistorji czeskiej p. t. *Rukovět česke archaeologie*. Przyjęty tu podział archeologii czeskiej na okresy i kultury stanowi do dziś podstawę badań i znany jest pod nazwą systemu szkoły uniwersyteckiej w przeciwstawieniu do systemu dra Piča. Po rozpadnięciu się Austrii położył Jubilat duże zasługi na polu organizacji badań prehistorycznych, zakładając Państwowy Instytut archeologiczny (*Státni archaeologický ústav*) oraz towarzystwo prehistoryków czeskich oraz obejmując redakcję założonego przez siebie czasopisma „*Obzor Praehistoricki*“, którem przez szereg lat kierował. Pewne pojęcie o niestrudzonej pracowitości Jubilata daje fakt, że ogłoszona przed 10 laty bibliografja Jego prac (*Národopisný Věstník Československý* (roczn. X, 1915 str. 190 i nast.) obejmuje blisko 20 str. Wyrazem uznania zagranicy dla zasług dostojnego Jubilata jest fakt zaliczenia GO w poczet członków przez akademje w Piotrogradzie, Pradze, Białogrodzie i Sofji, oraz mianowanie GO członkiem honorowym całego szeregu dalszych towarzystw naukowych w Poznaniu, Krakowie, Lwowie, Wilnie, Moskwie, Kijowie, Odessie, Helsingforsie, Paryżu, Sofji, Konstantynopolu i Waszyngtonie. W r. 1924 rząd francuski, z okazji kongresu Międzynarodowego Instytutu Antropologicznego w Pradze, odznaczył Prof. NIEDERLEGO legją honorową. ~~~~~ Przyjaciele i uczniowie Jubilata ze wszystkich krajów słowiańskich wydali z okazji sześćdziesięciolecia Jego urodzin okazałą księgę zbiorową p. t. *Niederlův Sbornik*, w której znalazły się także dwie prace polskie. Przyłączając się dziś do ogólnego hołdu dla zasłużonego twórcy pomnikowego dzieła o Słowiańszczyźnie przedhistorycznej, składamy Mu z serca płynące życzenia jaknajdłuższej pracy ku chwale i pożytkowi nauki słowiańskiej. ~~~~~ AD MULTOS ANNOS!